

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

Наставна програма за основно образование за воспитно-поправните установи

МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК

за I образовен период

(I, II и III одделение)

Скопје, 2025 година

ОСНОВНИ ПОДАТОЦИ ЗА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставен предмет	<i>Македонски јазик</i>
Вид/категорија на наставен предмет	Задолжителен
Одделение	I (прво), II (второ) и III (трето)
Теми/подрачја во наставната програма	<ol style="list-style-type: none"> <i>1. Слушање и зборување</i> <i>2. Читање и пишување</i> <i>3. Литература, изразување и творење</i> <i>4. Медиумска писменост и медиумска култура</i>
Број на часови	5 часа неделно/180 часа годишно
Опрема и средства	<ul style="list-style-type: none"> • Таблет, компјутер, звучници, слушалки. • Паметна (смарт) табла. • Маркери во боја. • Наставни листови, плакати, постери, илустрации со слики (одделни или во низа) поврзани со содржините и активностите. • Книги (приказни, басни, бајки, стихотворби, гатанки, поговорки). • Списанија, илустрирани енциклопедии, илустрирани речници. • Дигитална библиотека со книги. • Библиотека во училница со книги. • Анимирани филмови, аудиовизуелни записи од театарски претстави, интернет образовни софтвери и други аудиовизуелни средства и други средства во зависност од целта.
Норматив на наставен кадар	<p>Воспитно-образовната работа до трето одделение може да ја изведува лице кое е:</p> <ul style="list-style-type: none"> • професор/наставник/учител по одделенска настава, VII/1 или VI/1 (според МРК) и 240 ЕКТС; • дипломиран педагог, VII/1 или VI/1 (според МРК) и 240 ЕКТС.

ПОВРЗАНОСТ СО НАЦИОНАЛНИТЕ СТАНДАРДИ

Резултатите од учење наведени во Наставната програма водат кон стекнување на следните компетенции опфатени со подрачјето **Јазична писменост**:

<i>Ученикот/ученичката знае и умее:</i>	
I-A.1	да ги изразува и пренесува своите мисли, чувства, информации и ставови во различни комуникациски ситуации на својот мајчин јазик преку различни медиуми и за различни цели;
I-A.4	да го користи стандардизираниот јазик, со почитување на граматичките и правописните правила при усно и писмено изразување;
I-A.6	да ги идентификува основните карактеристики на мајчиниот јазик (азбука, историја, дијалекти итн.) и сличностите и разликите со другите јазици;
I-A.8	да разбира содржини на аудиопораки: да може да ги издвои, анализира, оценува/вреднува и резимира информациите од пораките и да ги искаже (писмено и усно) со свои зборови;
I-A.9	да разбира содржини на пишан текст: да може да ги издвои, анализира, оценува/вреднува и резимира информациите од текстот и да ги искаже (писмено и усно) со свои зборови;
I-A.12	да користи информации од различни извори и медиуми и критички да пристапува кон нив, земајќи го предвид изворот, контекстот, целта и веродостојноста на презентираниите информации.
<i>Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:</i>	
I-B.1	преку изучување на мајчиниот јазик се развива сопствениот јазичен и културен идентитет, а преку јазичната комуникација се пренесува културното наследство и културата на живеење;
I-B.2	со употребата на јазикот во различни контексти и средини и во различни форми се овозможува ефикасна комуникација и интеракција (секогаш имајќи предвид со кого се остварува комуникацијата);
I-B.4	содржината и начинот на изразување на сопственото мислење можат да придонесат за одржување и за подобрување на комуникацијата, но и да предизвикаат недоразбирање и конфликти.

Наставната програма вклучува и релевантни компетенции од следните подрачја на Националните стандарди: **Дигитална писменост, Личен и социјален развој, Општество и демократска култура и Уметничко изразување и култура.**

<i>Ученикот/ученицката знае и умее:</i>	
IV-A.2	да процени кога и на кој начин за решавање на некоја задача/проблем е потребно и ефективно користење на ИКТ;
IV-A.5	да определи какви информации му/и се потребни, да најде, избере и преземе дигитални податоци, информации и содржини;
V-A.6	да си постави цели за учење и сопствен развој и да работи на надминување на предизвиците кои се јавуваат на патот кон нивно остварување;
V-A.7	да ги користи сопствените искуства за да си го олесни учењето и да го прилагоди сопственото однесување во иднина;
V-A.10	да применува етички начела при вреднување на правилното и погрешното во сопствените и туѓите постапки и да манифестира доблесни карактерни особини (како што се: чесност, правичност, почитување, трпеливост, грижа, пристојност, благодарност, решителност, одважност и самодисциплина);
V-A.13	да комуницира со другите и да се презентира себеси соодветно на ситуацијата;
V-A.14	да слуша активно и соодветно да реагира, покажувајќи емпатија и разбирање за другите и да ги искажува сопствените грижи и потреби на конструктивен начин;
V-A.15	да соработува со други во остварување на заеднички цели, споделувајќи ги сопствените гледишта и потреби со другите и земајќи ги предвид гледиштата и потребите на другите;
V-A.17	да бара повратна информација и поддршка за себе, но и да дава конструктивна повратна информација и поддршка во корист на другите;
V-A.19	да дава предлози, да разгледува различни можности и да ги предвидува последиците со цел да изведува заклучоци и да донесува рационални одлуки;
VI-A.3	да ги формулира и аргументира своите гледишта, да ги сослушува и анализира туѓите гледишта и со почитување да се однесува кон нив, дури и тогаш кога не се согласува;
VI-A.5	да ги разбира разликите меѓу луѓето по која било основа (родова и етничка припадност, возраст, способности, социјален статус итн.);
VI-A.6	да препознава присуство на стереотипи и предрасуди кај себе и кај другите и да се спротивставува на дискриминација;
VI-A.7	да препознава манифестација на вербално и физичко насилство во сопственото опкружување, да ги согледува последиците од насилството и да се спротиставува на него;
VIII-A.1	да манифестира познавање на различните форми на уметничко изразување од сите области на културата (литературата, музиката, визуелните уметности, изведбените уметности, декоративните уметности, архитектурата, дизајнот);
VIII-A.3	да ги изразува сопствените идеи, искуства и емоции, користејќи уметнички или други форми на креативно изразување (индивидуални или колективни);
VIII-A.4	да ги интерпретира идеите, искуствата и емоциите изразени во уметничките производи креирани од други кои се припадници на сопствената или на други култури;

VIII-A.5	да манифестира познавање на сопствената култура и на различните начини на нејзино изразување преку литературата и визуелните уметности, музиката и танците, градбите и другите културни продукти.
<i>Ученикот/ученичката разбира и прифаќа дека:</i>	
IV-B.1	дигиталната писменост е неопходна за секојдневното живеење – ги олеснува учењето, животот и работата, придонесува за проширување на комуникацијата, за креативноста и иновативноста, нуди разни можности за забава;
V-B.3	сопствените постигања и добросостојба во најголема мера зависат од трудот кој самиот/самата го вложува и од резултатите кои самиот/самата ги постигнува;
V-B.4	секоја постапка која ја презема има последици по него/неа и/или по неговата/нејзината околина;
V-B.7	иницијативноста, упорноста, истрајноста и одговорноста се важни за спроведување на задачите, остварување на целите и надминување на предизвиците во секојдневните ситуации;
V-B.8	интеракцијата со другите е двонасочна – како што има право од другите да бара да му/и биде овозможено задоволување на сопствените интереси и потреби, така има и одговорност да им даде простор на другите да ги задоволат сопствените интереси и потреби;
V-B.9	барањето повратна информација и прифаќањето конструктивна критика водат кон личен напредок на индивидуален и социјален план.

РЕЗУЛТАТИ ОД УЧЕЊЕ

Подрачје: **Слушање и зборување**

Вкупно часови: 15

Резултати од учење:

Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:

1. разбира слушнат текст: ги идентификува и опишува основните податоци (учесници/ликови, описи, локации, време), го резимира текстот, одговара на прашања и поставува прашања за текстот;
2. учествува во разговор преку изразување мислење, поставување прашања и одговарање на прашања;
3. користи правилна интонација и правилен изговор при говорење;
4. раскажува и опишува менувајќи ја позицијата на раскажувач;
5. прераскажува и раскажува, користејќи ги соодветно глаголските времиња (сегашно, минато определено и минато неопределено време), како и директниот и индиректниот говор.

Содржини (и поими)	Стандарди за оценување
<ul style="list-style-type: none"> • Слушање со разбирање 	<ul style="list-style-type: none"> • Опишува места, локации, изглед на предмети и лица според содржината на слушнатиот текст. • Резимира содржина на слушнат текст (усно и во пишана форма). • Идентификува и кажува податоци за времето, местото и начинот на вршење на дејството во слушнат текст. • Опишува (усно или во пишана форма) особини на ликови, предмети и појави во слушнат текст. • Идентификува нелогичности во слушнат текст.
<ul style="list-style-type: none"> • Говорење со разбирање 	<ul style="list-style-type: none"> • Усно искажува свое мислење за зададена проблемска ситуација од секојдневниот живот. • Користи нови зборови при усно изразување во согласност со темата или комуникациската ситуација.
<ul style="list-style-type: none"> • Усно прераскажување, раскажување и опишување со правилна употреба на сегашно време, минато определено време минато неопределено време (без дефинирање на глаголските времиња) 	<ul style="list-style-type: none"> • Прераскажува со правилна употреба на реченици во минато неопределено време. • Усно раскажува за секојдневни настани и случувања со употреба на сегашно време и минато определено време. • Раскажува приказна за настани/случки како протагонист/главен лик), претставувајќи ги хронолошки и со правилна употреба на глаголските времиња. • Раскажува на зададена тема или на тема по избор, користејќи соодветен вокабулар и употребувајќи глаголи во сегашно и минато време. • Опишува лица, ликови, растенија, животни, природни појави, пејзажи со правилна употреба на именски зборови (именки, придавки, броеви, заменки)
<p>Подрачје: Читање и пишување Вкупно часови: 90</p>	
<p>Резултати од учење</p> <p>Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. чита со разбирање зборови, реченици и кратки текстови напишани во наставниот материјал и во опкружувањето; 2. пишува мали и големи ракописни букви според македонската азбука и правилно да ги употребува при пишување зборови и реченици; 3. пишува куси и едноставни текстови според диктат, од сеќавање и самостојно, на дадена тема; 4. применува основни правописни правила за голема и за мала буква, за интерпункциските знаци точка, извичник и прашалник 	

<p>и за пренесувањето на еден слог од составот на двосложен збор во друг ред.</p> <p>5. пишува и чита текстови на македонски јазик напишани со латинично писмо;</p> <p>6. составува прашања и одговара на прашања во врска со содржината на прочитан текст, пронаоѓа информации во текстот и го резимира;</p> <p>7. ги почитува правописните правила при пишување текстови според диктат, од сеќавање и на дадена тема;</p> <p>8. идентификува именки, глаголи, придавки и броеви во реченица;</p> <p>9. идентификува видови реченици во текст.</p>	
Содржини (и поими)	Стандарди за оценување
<ul style="list-style-type: none"> Почетно читање (буква, глас, слог, збор, едноставна реченица, куса реченица, азбука) 	<ul style="list-style-type: none"> Ги кажува буквите според редоследот во азбуката. Ги препознава буквите и ги поврзува со соодветниот глас и со зборови што започнуваат со тој глас. Ги поврзува печатните и ракописните букви со соодветните гласови. Ги препознава ракописните букви во состав на слог, збор или реченица. Идентификува буква, слог или збор во пишан текст по слушање, напишани во книга или на визуелен нагледен материјал. Чита букви, слогови, зборови и едноставни/куси реченици во состав на разни текстови (наставни материјали, книги, списанија, реклами, објави, називи на артикли/производи, плакати, пораки, формулари, натписи, билборди, графити, излози итн.). Одговара на куси прашања што ќе ги прочита. Препознава и расказни, прашални и извични реченици во текст и ги чита со соодветна интонација. Составува прашања за куса потврдна реченица што ќе ја прочита. Составува куси одречни реченици од прочитани потврдни реченици и обратно. Во пишан текст препознава зборови и реченица како одговор на прашање во врска со содржината на слушнат текст. Составува прашања во врска со содржината од прочитан текст. Трансформира прочитани реченици од расказни во прашални и извични и обратно, односно од потврдни во одречни и обратно.
<ul style="list-style-type: none"> Почетно пишување (печатни букви, ракописни букви, мали букви, големи букви, точка, запирка прашалник, извичник, 	<ul style="list-style-type: none"> Пишува печатни букви (мали и големи). Прави разлика меѓу ракописни и печатни букви. Пишува ракописни букви (мали и големи). Пишува зборови и куси реченици со ракописно писмо.

азбука)	<ul style="list-style-type: none"> • Пишува едноставна јазична содржина (поврзува гласови и букви во целосен збор, зборови во реченица) по слушање. • Пишува голема буква на почеток од реченица што ја запишува од слушање. • Пишува едноставни и куси текстови по диктирање. • Самостојно пишува едноставен текст, од сеќавање на претходно слушнат текст или од текст научен напамет. • Пишува кус текст на дадена тема. • При пишување ги разделува слушнатите зборовите на слогови. • При пишување правилно пренесува делови од зборови во следниот ред. • Пишува правилен интерпункциски знак на крај од реченица. • Личните имиња и презимиња и имињата на населените места ги пишува со голема буква. • Ги пишува со зборови броевите до 100 и редните броеви до 10. • Препознава неправилен редослед на букви во пишани зборови и неправилен редослед на зборови во пишани реченици и правилно ги препишува зборовите, односно речениците. • Препознава грешки во пишан текст (испуштени букви, слогови, зборови, делови од реченица, интерпункциски знаци) и правилно го препишува текстот.
<ul style="list-style-type: none"> • Пишување и читање текстови на македонски јазик напишани со латинично писмо 	<ul style="list-style-type: none"> • Ги препознава печатните букви напишани на латиница и ги поврзува со соодветниот глас. • Прави разлика меѓу кирилични и латинични печатни букви. • За секоја печатна буква напишана на кирилица ја идентификува соодветната печатна буква напишана на латиница. • Правилно пишува мали и големи печатни букви од латиничното писмо. • За секоја печатна латинична буква ја идентификува соодветната ракописна латинична буква. • Ги поврзува печатните и ракописните латинични букви со соодветните гласови. • Правилно пишува мали и големи ракописни букви од латиничното писмо. • Чита едноставни текстови напишани на македонски јазик со печатни латинични букви. • Чита едноставни текстови напишани на македонски јазик со ракописни латинични букви. • Препишува зборови, реченици и кус текст напишани со латинично печатно и ракописно писмо. • Зборови, реченици и кус текст напишани со латинично писмо ги препишува користејќи кирилично писмо. • Зборови, реченици и кус текст напишани со кирилично писмо ги препишува користејќи латинично писмо. • Пишува диктат со латинични печатни и ракописни букви.

	<ul style="list-style-type: none"> Пишува диктат со латинични букви користејќи тастатура.
<ul style="list-style-type: none"> Читање со разбирање 	<ul style="list-style-type: none"> Чита текст со соодветна интонација. Составува прашања во врска со содржината од прочитан текст. Одговара (усно и писмено) на прашања во врска со содржината на прочитан текст. Пронаоѓа зборови и реченица како одговор на прашања во врска со содржината на прочитан текст. Ја резимира содржината на прочитан текст со една-две реченици. Пронаоѓа барани информации во научно-популарни и новинарски текстови. Одговара на прашања во врска со информации дадени во текст, табела, графикон и мапа.
<ul style="list-style-type: none"> Пишување и користење правописни правила 	<ul style="list-style-type: none"> Правилно употребува голема буква при пишување на имиња на улици, плоштади, населени места, планини, реки, установи, наслови на книги и весници. Пишува две точки и запирка при набројување. Пишува куси текстови по диктирање, со почитување на правописните правила за употреба на голема буква и интерпункциски знаци. При пишување правилно пренесува делови од зборови во следниот ред. Ги пишува со зборови броевите до 1000 и редните броеви до 20. Пронаоѓа и поправа грешки во пишан текст (неправилен редослед на букви, испуштени букви, неправилно пренесени зборови, погрешни интерпункциски знаци). Пишува едноставни текстови според зададена или слободна тема. Пишува едноставен текст по сеќавање на некој настан, со почитување на правописните правила. Пишува куси текстови со различна намена (честитка, СМС порака, известување).
<ul style="list-style-type: none"> Видови зборови во реченица (именки, глаголи, придавки, броеви) 	<ul style="list-style-type: none"> Идентификува конкретни именки во дадена реченица. Идентификува општи и сопствени именки во даден текст. Препознава род и број кај именките. Идентификува глаголи во дадена реченица. Идентификува броеви како видови зборови во текст. Идентификува придавки во даден текст.
<ul style="list-style-type: none"> Видови реченици (расказни, потврдни, одречни, 	<ul style="list-style-type: none"> Идентификува видови реченици во даден текст. Трансформира прочитани реченици од еден вид во друг.

прашални и извични реченици)	
Подрачје: ЛИТЕРАТУРА, ИЗРАЗУВАЊЕ И ТВОРЕЊЕ Вкупно часови: 65	
<p>Резултати од учење</p> <p>Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. разликува драмски, поетски и наративни текстови (расказ, приказна, бајка, басна) и ги објаснува разликите преку пример; 2. анализира содржина на литературен текст (тема, порака/идеја, ликови и настани); 3. прераскажува литературни текстови со свои зборови по зададен или сопствен план; 4. раскажува (усно и писмено) на зададена тема и на тема по избор. <p>Ученикот/ученичката ќе:</p> <ol style="list-style-type: none"> 5. развива креативно изразување. 	
Содржини (и поими)	Стандарди за оценување
<ul style="list-style-type: none"> • Видови литературни текстови (расказ, бајка, басна, драмски текст, песна) 	<ul style="list-style-type: none"> • Ја објаснува (преку пример) разликата меѓу расказ, бајка и басна. • Прави разлика меѓу драмски, поетски и наративен текст и ја објаснува разликата преку примери. • Ги објаснува (преку пример) карактеристиките на песна (стих, строфа, рима).
<ul style="list-style-type: none"> • Анализа на литературни текстови (тема, порака/идеја, настан, лик, време, место) 	<ul style="list-style-type: none"> • Определува наслов, име на автор на дадена книга или на даден литературен текст. • Одредува тема на прочитан литературен текст. • Ги одредува ликовите во прочитан литературен текст. • Го опишува изгледот на ликовите во текстот и ги објаснува нивните особини преку прикажаните постапки. • Го одредува главниот настан во текстот. • Го одредува времето и местото на настаните во текстот и ги подредува хронолошки. • Споредува настани и ликови од прочитан текст со реални ситуации. • Извлекува порака од содржината на прочитан литературен текст.

<ul style="list-style-type: none"> Усно и писмено изразување и творење 	<ul style="list-style-type: none"> Прераскажува литературен текст по зададен или сопствен план употребувајќи свои зборови. Раскажува настани од секојдневниот живот инспирирани од литературен текст. Раскажува на зададена тема или на тема по сопствен избор.
Подрачје: МЕДИУМСКА ПИСМЕНОСТ И МЕДИУМСКА КУЛТУРА Вкупно часови: 10	
Резултати од учење Ученикот/ученичката ќе биде способен/способна да: <ol style="list-style-type: none"> наведува примери за да објасни/опише како медиумите влијаат врз корисниците; објасни како безбедно се користи мобилен телефон за пристап до информации преку апликации; пребарува и наоѓа потребни информации на интернет преку користење клучни зборови; 	
Содржини (и поими)	Стандарди за оценување
<ul style="list-style-type: none"> Влијание на медиумите (проблематични и поучни информации, манипулативни содржини) 	<ul style="list-style-type: none"> Прави разлика помеѓу проблематични и поучни информации во медиумските содржини. Објаснува (преку пример) како содржините во медиумите влијаат врз емоциите на корисниците. Идентификува манипулативни содржини во медиумите.
<ul style="list-style-type: none"> Толкување и користење медиумски содржини 	<ul style="list-style-type: none"> Идентификува клучна порака во текстуални медиумски содржини напишани со букви со различна големина/дебелина и/или во различни бои. Го препознава значењето на дигиталните икони (емотикони, gifови и мимови) во мобилните и компјутерските апликации.
<ul style="list-style-type: none"> Користење мобилен телефон (паметен уред, апликации за телефон/паметен уред, икони, емотикони) 	<ul style="list-style-type: none"> Наведува апликации на мобилен телефон/паметен уред кои се корисни и безбедни за користење. Објаснува (преку пример) зошто лозинката за телефонот не треба да се споделува со другите. Ја објаснува (преку пример) разликата меѓу одговорна и неодговорна комуникација преку мобилен телефон (преку разговор или пораки). Илустрира текстуална порака со соодветен емотикон.

<ul style="list-style-type: none"> • Пребарување на интернет (линкови, клучни зборови, Google) 	<ul style="list-style-type: none"> • Објаснува (преку пример) што претставува интернетот. • Наоѓа потребна информација на интернет преку пребарување на Google.
---	---

Почеток на имплементација на наставната програма	2025/2026 година	
Институција/носител на програмата	Биро за развој на образованието	
Согласно член 15, став 10 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/19, 229/20,3/25 и74/25) министерот за образование и наука ја донесе наставната програма по предметот <i>Македонски јазик за основно образование за воспитно – поправните установи за I, II и III одделение.</i>	бр. 12-12059/13 18.9.2025 година	Министер за образование и наука Проф. Д-р. Весна Јаневска, с.р. _____